

Motiti se je človeško

Napake. Nekatere nas spravijo v zadrege, zaradi drugih iz dveh nastanejo trije, spet tretje pa vodijo do najbolj nepričakovanih odkritij zgodovine človeštva. Splošno velja, da so ravno zmote to, kar nas loči od preostalega sveta, kar nas dela unikatne in nas razlikuje od nezmotljivih priprav tehnološke stroke. V arhitekturi napake kot take niso najbolj zaželeno, medtem ko so ravno zmožnosti prepoznav napak preteklih obdobjih tiste, zaradi katerih lahko arhitekti kot je Adolf Loos množice na dolgo in široko opozarjajo na zmote sedanjih in prejšnjih arhitektov¹. Tako spodbuja napredek in razsvetluje pogled na arhitekturo množic. Ali vsaj tako misli sam.

AI po drugi strani, velja za tehnološko orodje blizu popolnosti, ki absorbira enormne baze podatkov in jih preko učenja in uporabe z le nekaj kliki brezhibno predstavi uporabniku². Zdi se kot popolno orodje, ki bi lahko ob pravilni uporabi arhitekta usmerjalo in ga opozarjalo na aspekte oz. arhitektove »napake« pri projektu, ki jih je morda skrila arhitektov subjektiven odziv na dane problematike. Zanimivo pa je dejstvo, da je AI skupek podatkov, ki pa so do velike mere pristranski, saj so produkt človekovega razmišljanja, človeških predsodkov in najpomembnejše, človeških napak. Tako da lahko na njegovo objektivnost gledamo le kot na produkt najpogostejših mnenj tisočeri preteklih zapisov. Kar pomeni zapisov vseh diskriminatornih privilegirancev, ljudi, raznoraznih vprašljivih prepričanj in ostalih »Jazov, neobjavljenih jazov, ki sem edini med tisoči, ki ima resnični vpliv.«³ Je torej statistika preteklosti dovolj, da zaupamo vodenju objektivne presoje, ki to morda sploh ni?

Prav tako je pomemben aspekt odnosa arhitekta do AI orodja kot kritika ravno človeku prirojena »napaka« – velik ego. Tako se mi poraja vprašanje, če bi posameznik, prepričan v svoj prav, AI tehnologiji sploh dopustil, da ga usmeri na drugačno pot in opozori na nepravilnosti, ki se ne tičejo le tehnikalij in numerične plati projekta. In rekla bi, da se ravno poklica arhitekta drži upravičen sloves visokega prepričanja o svoji nezmotljivosti.

Morda pa moramo na to gledati čisto drugače. Na AI kot na orodje, na katerega se ne zanašamo ob reševanju celotne problematike projekta, temveč kot na zmožnost vpogleda v prepričanje množic, prevladujoča prepričanja v zgodovini in tretje mnenje, kot zanimivost. Lahko stopimo korak nazaj in njegove predloge kritično presodimo kot pokazatelj preteklih napak človeštva in se jih trudimo nasloviti. Res pa je, da je za to potrebna velika razgledanost in zmožnosti kritičnega presojanja, kar pa se na izobraževalni poti do poklica arhitekta žal ne prime vseh. Razen Loosa seveda.⁴ Ampak on je tako ali tako nezmotljiv.

¹ Adolf Loos, *Trotzdem* (Dunaj: Prachner, 1982).

² Kwon Choulwoong, in Yonghan Ahn, "Critical views on AI in building design", v *International Journal of Sustainable Building Technology and Urban Development*

³ Adolf Loos, *Trotzdem* (Dunaj: Prachner, 1982), 284

⁴ Prav tam

Viri:
Kwon, Choulwoong, in Yonghan, Ahn. „Critical views on AI in building design.“ *International Journal of Sustainable Building Technology and Urban Development*, 2024: 240-246.

Loos, Adolf. *Trotzdem*. Dunaj: Prachner, 1982.

Viri slik: (od zgoraj dol):

Slika1: AI generirana "hiša" z napako (Photoshop generated)

Slika 2: Realizirana rihitekturna napaka (<https://i.pinimg.com/736x/38/08/a7/3808a71c2048ae8d1c0e6874658195fc.jpg>)

Slika 3:AI generirane "Stopnice v drugo nadstropje" (Photoshop generated)

Slika 4: Realizirana arhitekturna napaka 2 (<https://i.pinimg.com/736x/02/cd/7d/02cd7d843f1bacda3af528df8c471615.jpg>)

